

**Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego
w Gimnazjum i Liceum Zespołu Szkół Urszulańskich
w Rybniku**

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego obejmuje ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu prawidłowego przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia.

WSDZ stanowi jeden z podstawowych dokumentów wychowawczych szkoły i jest włączony do statutu szkoły.

Założenia i cele WSDZ Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego zakłada, że:

- wybór zawodu jest procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia;
- na wybór zawodu składają się: wiedza na temat siebie, wiedza na temat zawodów, ścieżek
- edukacyjnych i rynku pracy;
- na wybór zawodu wpływają głównie cechy osobowościowe jednostki (temperament, charakter, poziom inteligencji, zainteresowania, zdolności), umiejętności, doświadczenia, wyznawane wartości i normy, czynniki emocjonalne, zdrowotne, rodzaj i poziom wykształcenia, wpływ rodziny, aktywność własna jednostki;
- gimnazjum odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu decyzji zawodowej ucznia,
- pomocy i wsparcia udzielają specjaliści i nauczyciele;
- preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się w toku życia człowieka;
- działania w ramach WSDZ muszą być systematyczne, zaplanowane i realizowane według
- harmonogramu pracy szkoły;

WSDZ ma charakter planowych działań ogółu nauczycieli i koordynowany jest przez szkolnego doradcę zawodowego, dzięki czemu wszelkie działania szkoły mają spójny charakter.

Głównym celem WSDZ jest przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia, jest jednym z najważniejszych celów wychowawczych gimnazjum.

Cel główny: kształcenie u uczniów konkretnych umiejętności i dyspozycji, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w różnych rolach zawodowych i społecznych.

Cele szczegółowe

Uczniowie:

- poznają własne predyspozycji zawodowe, zainteresowania, uzdolnienia, umiejętności;
- rozwijają umiejętności pracy zespołowej, przełamywania barier środowiskowych oraz
- kształtowania właściwych relacji społecznych;
- potrafią określić swoje mocne strony, są świadomi swoich ograniczeń;
- są zmotywowani do podjęcia wysiłku przy podejmowaniu decyzji w zaplanowaniu swojej
- przyszłości zawodowej;
- znają czynniki trafnego wyboru zawodu;
- mają informacje o zawodach i sytuacji na rynku pracy;
- znają system kształcenia oraz ofertę edukacyjną szkół ponadgimnazjalnych;
- znają warunki i harmonogram rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych;

- wybierają zawód i szkołę po dokonaniu analizy własnych możliwości psychofizycznych z wymaganiami szkoły i zawodu; --znają przeciwwskazania zdrowotne do wyboru zawodu;
- znają źródła informacji edukacyjnej i zawodowej.

Rodzice:

- są zaangażowani i przygotowani do pełnienia roli „doradców”;
- znają czynniki wyboru szkoły i zawodu,
- wspomagają dzieci w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych;
- znają aktualną i pełną ofertę edukacyjną na różnych jego poziomach;
- wiedzą, gdzie szukać pomocy dla dzieci z problemami: zdrowotnymi, emocjonalnymi, decyzyjnymi, intelektualnymi, rodzinnymi itp.;
- włączają się do działań informacyjnych szkoły (np. jako przedstawiciele różnych zawodów).

Nauczyciele:

- potrafią diagnozować potrzeby i zasoby uczniów;
- rozwijają talenty, zainteresowania, zdolności, predyspozycje;
- wspierają uczniów w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych;
- realizują działania z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej i roli pracownika;
- wspierają rodziców w procesie doradczym,
- udzielają informacji lub kierują do specjalistów;
- angażują przedstawicieli instytucji i zakładów pracy w działania doradcze szkoły.

Doradca zawodowy

Potrzeba realizacji zadań ujętych w WSDZ uzasadnia konieczność korzystania z pomocy doradcy zawodowego, który podlega bezpośrednio dyrektorowi szkoły.

Cele i działania szkolnego doradcy zawodowego:

1. Przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia.
2. Przygotowanie ucznia do radzenia sobie w sytuacjach trudnych, np.: bezrobocie, adaptacja do nowych warunków i mobilności zawodowej.
3. Przygotowanie ucznia do roli pracownika.
4. Przygotowanie rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych.
5. Pomoc nauczycielom w realizacji działań doradczych.

Zadania szkolnego doradcy zawodowego:

- systematycznie diagnozuje zapotrzebowanie poszczególnych uczniów, rodziców na informacje edukacyjne i zawodowe;
- pomaga uczniom w określeniu ich zainteresowań, uzdolnień oraz innych cech istotnych przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych i planowaniu kariery zawodowej;
- udziela uczniom indywidualnych porad zawodowych;
- pomaga w określaniu możliwości zawodowych uczniów mających określone ograniczenia psychofizyczne i wskazuje odpowiednie dla nich rodzaj zatrudnienia;
- udziela im informacji o przeciwwskazaniach zdrowotnych do wykonywania zawodu;
- gromadzi, aktualizuje i udostępnia informacje edukacyjne i zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia;
- prowadzi zajęcia klasowe przygotowujące uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej;

- prowadzi zajęcia grupowe (warsztaty) umożliwiające nabycie przez uczniów odpowiednich
- umiejętności poszukiwania, uzyskiwania i utrzymania pracy;
- współpracuje z innymi nauczycielami (radą pedagogiczną) w tworzeniu i zapewnieniu
- ciągłości działań w zakresie orientacji zawodowej;
- współpracuje z rodzicami, udziela informacji na temat aktualnej oferty edukacyjnej szkół
- ponadgimnazjalnych, informuje o zawodach oraz o aktualnej sytuacji na rynku pracy;
- opracowuje i aktualizuje informacje o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz potrzebach rynku pracy;
- upowszechnia wiedzę na temat planowania kariery zawodowej, możliwości pozyskiwania
- informacji o zawodach, uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych, sytuacji na rynku pracy lokalnym, krajowym i w UE;
- prowadzi odpowiednią dokumentację udzielanych porad, sporządza sprawozdania z prowadzonej działalności;
- kieruje w sprawach trudnych do specjalistów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, lekarza medycyny pracy.

W celu realizacji zadań doradca zawodowy jest zobowiązany:

1. Opracować roczny plan pracy, uwzględniając potrzeby uczniów w zakresie doradztwa zawodowego.
2. Współpracować na bieżąco z dyrektorem szkoły, wychowawcami klas, nauczycielami, pielęgniarką szkolną, rodzicami w realizacji działań doradczych.
3. Składać okresową informację dyrektorowi szkoły oraz radzie pedagogicznej ze swoich działań.

Realizacja WSDZ

Treści z zakresu doradztwa zawodowego są realizowane w ciągu roku szkolnego zgodnie z harmonogramem działań WSDZ: na lekcjach wychowawczych, przedmiotowych, zajęciach pozalekcyjnych oraz poza szkołą itp.

Odpowiedzialnymi za realizację WSDZ są dyrektor gimnazjum, doradca zawodowy, pedagog, psycholog szkolny, nauczyciele, wychowawcy, pielęgniarka szkolna i inne osoby wspomagające działania doradcze szkoły.

Wspólne planowanie działań systemowych przez specjalistów i nauczycieli pozwala podzielić się poszczególnymi zadaniami adekwatnie do posiadanej przez nich wiedzy, doświadczeń, kompetencji w obszarze przedsiębiorczości, wychowania, doradztwa i orientacji zawodowej. Szkoła współpracuje z instytucjami zewnętrznymi zajmującymi się kształtowaniem kariery zawodowej.

Realizacja głównego celu WSDZ w Gimnazjum i Liceum ZSU zobowiązuje całą społeczność szkolną, specjalistów, wychowawców, nauczycieli, uczniów, rodziców i instytucje zewnętrzne do systematycznych oddziaływań wychowawczo-doradczych, których efektem jest przygotowanie młodzieży do prawidłowego funkcjonowania w różnych rolach zawodowych i społecznych. Zakres działań osób zaangażowanych w proces doradczy wynika z ich kompetencji, profilu wykształcenia i podstawy programowej z poszczególnych przedmiotów.

Doradca zawodowy: udzielanie pomocy w zakresie diagnozy zainteresowań i predyspozycji psychofizycznych ucznia oraz ukierunkowania wyboru kierunku kształcenia. Uczniowie z trudnościami decyzyjnymi mogą zgłosić się do doradcy zawodowego na indywidualną poradę – konsultację w formie: rozmowy i wywiadu doradczego; diagnozy predyspozycji zawodowych – testy; udzielenia pomocy w podjęciu decyzji edukacyjnej; wsparcia w podnoszeniu samooceny i radzeniu sobie w sytuacjach utrudniających optymalny rozwój; udzielenia informacji adekwatnych do potrzeb ucznia; pomocy w prawidłowym przygotowaniu dokumentów w czasie procesu rekrutacyjnego do szkół ponadgimnazjalnych.

Formy, metody i techniki realizacji zadań WSDZ

Poradnictwo indywidualne stanowi jedną z form wspierania uczniów w rozwoju edukacyjno-zawodowym. Podstawowym zadaniem poradnictwa indywidualnego jest udzielanie pomocy w zakresie diagnozy zainteresowań i predyspozycji psychofizycznych ucznia oraz ukierunkowania wyboru kierunku kształcenia.

Grupowe formy poradnictwa zawodowego odbywają się w ramach lekcji wychowawczych, dodatkowych zajęć z pedagogiem, doradcą zawodowym, warsztatów, lekcji przedmiotowych, kół zainteresowań, wycieczek. W trakcie doświadczeń grupowych uczeń może dokonać właściwej oceny swoich umiejętności i zdolności.

Uczniowie – dzięki pomocy nauczycieli, specjalistów, przedstawicieli zawodów – mają możliwość praktycznego zastosowania zdobytych umiejętności i wiedzy oraz uświadamiają sobie znaczenie poszczególnych przedmiotów w kształtowaniu kariery zawodowej. Zajęcia grupowe pozwalają młodzieży przełamywać osobiste bariery związane z funkcjonowaniem społecznym.

Metody w poradnictwie grupowym stosowane w pracy doradczej:

aktywizujące problemowe – burza mózgu, dyskusja, zapisowe – drzewko decyzyjne, mapy myśli, dramy – inscenizacje i odgrywanie ról, testowe (kwestionariusze, ankiety, testy), audiowizualne – filmy edukacyjne, zasoby internetu i prezentacje multimedialne, treningi umiejętności społecznych, miniwykłady, pogadanki, testy zawodoznawcze.

Formy pracy doradczej adresowane do uczniów:

- badanie (diagnoza) zapotrzebowania na działania doradcze prowadzone w szkole (wywiad, kwestionariusz ankiety);
- zajęcia warsztatowe (grupowe) służące rozbudzeniu świadomości konieczności planowania
- własnego rozwoju i kariery zawodowej, umożliwiające poznanie siebie i swoich predyspozycji zawodowych;
- warsztaty doskonalące umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej i współdziałania w grupie, rozwijające umiejętności autoprezentacji i rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcami, radzenie sobie ze stresem;
- zajęcia uczące umiejętności redagowania dokumentów aplikacyjnych (CV, list motywacyjny) oraz przygotowania do tego, jak zostać przedsiębiorcą;
- udostępnianie informacji o zawodach, o szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych, rynku pracy (lokalnym, krajowym, w UE), o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, obowiązującym prawie pracy;
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów;
- organizowanie dni otwartych
- działanie uczniowskiego wolontariatu;
- udzielanie indywidualnych porad uczniom w podjęciu decyzji edukacyjnej i zawodowej, mających problemy zdrowotne lub osobiste,
- udzielenie porad uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

Działania doradcze na rzecz rodziców obejmują w szczególności: przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej szkolnictwa na różnych jego poziomach, prezentację założeń pracy informacyjno - doradczej szkoły na rzecz uczniów, szkolenia służące pogłębianiu wiedzy rodziców dotyczącej wspomagania procesu decyzyjnego dzieci. Rodzice uczniów mających problemy zdrowotne, emocjonalne, decyzyjne, rodzinne mogą korzystać z indywidualnej pomocy specjalisty.

Formy działań adresowane do rodziców: prezentacja założeń pracy informacyjno-doradczej szkoły na rzecz uczniów; indywidualna praca z rodzicami uczniów, którzy wykazują problemy zdrowotne, emocjonalne, decyzyjne, intelektualne, rodzinne itp.; wspomaganie rodziców w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowej przez dzieci; włączanie rodziców, jako przedstawicieli różnych zawodów, do działań informacyjnych szkoły; udostępnianie informacji edukacyjnych

Formy działań adresowane do nauczycieli: utworzenie i zapewnienie ciągłości działania Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego zgodnie ze statutem szkoły; określenie priorytetów dotyczących gromadzenia informacji i prowadzenia poradnictwa zawodowego w szkole; identyfikacja potrzeb i dostosowanie oferty edukacyjnej placówki do zmian zachodzących na rynku pracy.

Inne formy pracy w ramach orientacji zawodowej prowadzonej w szkole to organizowanie wycieczek, uaktualnianie informacji na stronie internetowej, korzystanie z programów multimedialnych

Korzyści wynikające z realizacji WSDZ

Dla indywidualnych odbiorców: dostęp do informacji zawodowej dla uczniów, nauczycieli i rodziców; poszerzanie edukacyjnych i zawodowych perspektyw uczniów; ułatwienie wejścia na rynek pracy; wzrost mobilności zawodowej absolwentów; wyrównywanie szans na rynku pracy; podkreślenie elastyczności i możliwości modyfikacji zaplanowanej kariery.

Dla szkoły: realizacja zobowiązań ujętych w ustawie o systemie oświaty dotyczących *przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia*

Dla pracodawcy: zwiększenie szansy znalezienia odpowiednio przygotowanych kandydatów świadomych oczekiwań rynku pracy; nawiązanie dialogu między szkołami, pracodawcami a władzami samorządowymi w celu dostosowania kierunku kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.

*Opracowanie: Justyna Kokot
psycholog, doradca zawodowy*